

Warszawa, dnia 11 listopada 2024 r.

Radca prawny Mateusz Bogucki

Minister Sprawiedliwości

Al. Ujazdowskie 11

00-567 Warszawa

PETYCJA

Działając w interesie publicznym, na podstawie art. 2 ust. 2 pkt 1 i ust. 3 ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o petycjach, wnoszę o zmianę przepisów ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego poprzez:

1. uchylenie art. 258 § 2;
2. nadanie art. 263 § 1 następującego brzmienia:
„§ 1. W postępowaniu przygotowawczym sąd, stosując tymczasowe aresztowanie, oznacza jego termin na okres nie dłuższy niż 1 miesiąc”;
3. wprowadzenie jako środka zapobiegawczego instytucji „aresztu domowego”, tj. odbywania aresztu tymczasowego w systemie dozoru elektronicznego.

UZASADNIENIE

Jak wynika z danych zgromadzonych w raporcie Fundacji Court Watch Polska sędziowie statystycznie uwzględniają 90% wniosków o zastosowanie tymczasowego aresztowania, a w przypadku wniosków o przedłużenie tymczasowego aresztowania wskaźnik ten wynosi jeszcze więcej, tj. 95%. Co istotne wskaźniki te utrzymują się na niezmiennym poziomie niezależnie od ilości składanych wniosków o tymczasowe aresztowanie. Jednocześnie istotną wadą postanowień sądów o zastosowaniu tymczasowego aresztowania są lakoniczne, wręcz pozorne uzasadnienia¹.

Przypomnieć również należy, że w dniu 7 lipca 2015 roku Europejski Trybunał Praw Człowieka wydał wyrok Rutkowski i inni przeciwko Polsce (skargi nr 72287/10, 13927/11 i 46187/11), w którym zdecydował się na skorzystanie z procedury tzw. wyroku pilotażowego i objął tą procedurą także 591 innych analogicznych skarg, wniesionych w okresie 4 marca

¹ Aktualna praktyka stosowania tymczasowego aresztowania w Polsce. Raport z badań empirycznych. Toruń 2019. Dostęp na dzień 9 listopada 2024 r.: <https://courtwatch.pl/projekty/publikacje/aktualna-praktyka-stosowania-tymczasowego-aresztowania-w-polsce/>

2008 r. – 23 maja 2015 r. dostrzegając systemowy charakter problemu przewlekłości stosowania aresztu tymczasowego w Polsce. Tymczasem od wydania ww. wyroku liczba osób tymczasowo aresztowanych wzrosła z ok. 5 tysięcy do ponad 8 tysięcy rocznie.

Powyższe wskazuje na niewłaściwą weryfikację przez sądy składanych przez prokuratorów wniosków o zastosowanie tymczasowego aresztowania, a nawet wręcz „nadużywanie” aresztów tymczasowych. W doktrynie pojawia się także pojęcie aresztu wydobywczego, tj. aresztu stosowanego w celu nakłonienia tymczasowo aresztowanego do przyznania się do winy. Problem ten wymaga zatem niewątpliwie, natychmiastowej, zmiany przepisów prawa.

Zaznaczam przy tym, że znany jest mi projekt z dnia 28 października 2024 r. ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny, ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (nr projektu UD153). Projekt ten oceniam bardzo wysoko i uznaję, że wprowadzenie zawartych w nim zmian będzie prowadziło do skuteczniejszej weryfikacji składanych wniosków o przedłużenie tymczasowego aresztowania. Szczególnie pozytywnie należy ocenić wprowadzenie obowiązku przesyłania wniosku o zastosowanie tymczasowego aresztowania w postaci elektronicznej (art. 250 § 3) i umożliwienie zapoznania się z nim w tej formie obrońcy, wyeliminowanie możliwości złożenia przez prokuratora sprzeciwu co do tzw. warunkowego tymczasowego aresztowania oraz zmianę treści art. 263 § 2, wprowadzając ocenę przez sąd sprawności prowadzonego postępowania.

Niemniej jednak w mojej ocenie zasadniczą wadą ww. projektu jest pozostawienie, w zmodyfikowanym kształcie, przesłanki szczególnej tymczasowego aresztowania w postaci surowości kary. Moja dotychczasowa praktyka (do lutego 2023 r. wykonywałem zawód adwokata świadcząc również obronę w sprawach karnych) potwierdza wręcz automatyzm stosowania tymczasowego aresztowania, w sytuacji gdy oskarżonemu zarzuca się popełnienie zbrodni lub występku zagrożonego karą pozbawienia wolności, której górna granica wynosi co najmniej 8 lat. Dostrzegam przy tym proponowaną zmianę treści art. 258 § 2 k.p.k., jednak biorąc pod uwagę proponowane brzmienie będzie to jedynie redakcyjna zmiana, która może wręcz usankcjonować dotychczasowe orzecznictwo. Obecnie bowiem, w orzecznictwie sądów powszechnych i Sądu Najwyższego, przyjmuje się, że tzw. surowa kara grożąca oskarżonemu stwarza domniemanie obawy bezprawnego utrudniania postępowania. Jako przykład tej linii orzeczniczej można wskazać postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16.10.2024 r., II KZ 48/24, LEX nr 3768898, w którym wskazano: Podstawy stosowania tymczasowego aresztowania, określone w art. 258 § 2 k.p.k., stanowią samodzielne przesłanki stosowania tego środka zapobiegawczego, m.in. w razie zarzucenia popełnienia zbrodni. Powołany przepis wprowadza szczególny rodzaj domniemania co do istnienia obawy, że oskarżony będzie - z uwagi na grożącą mu karę - bezprawnie utrudniał postępowanie, a tym samym nie ma w tym wypadku, tak jak to ma miejsce w sytuacjach określonych w art. 258 § 1 k.p.k., konieczności wykazywania, iż zachodzi uzasadniona obawa ucieczki lub ukrycia się oskarżonego.

Tym samym konieczne jest całkowite wyeliminowanie przesłanki z art. 258 § 2 k.p.k. poprzez

uchylenie tego przepisu. Tymczasowe aresztowanie stosowane jest wobec osoby objętej domniemaniem niewinności, a zatem w żadnym przypadku nie może zastępować kary pozbawienia wolności, która objęta jest mniejszymi rygorami niż tymczasowy areszt (brak kontroli korespondencji, brak obostrzeń co do widzeń etc.).

Na marginesie należy wskazać, że zmianę ww. przepisu zaproponowano także w poselskim projekcie Klubu Parlamentarnego Polska 2050-TD (data wpływu 4 listopada 2024 r., nr SH-020-270/24). Projekt ten przewiduje ograniczenie przesłanki z art. 258 § 2 k.p.k. tylko do możliwości jej stosowania po wyroku I instancji. Propozycję tę oceniam bardzo pozytywnie i aprobuję kierunek w niej wyrażony.

Odnosnie zmiany art. 263 § 1 k.p.k. proponuję skrócenie podstawowego okresu tymczasowego aresztowania z 3 miesięcy do 1 miesiąca. Zmiana ta pozwoli na częstszą weryfikację podstaw do dalszego przebywania tymczasowo aresztowanego w areszcie. Jako argument przemawiający za tym rozwiązaniem należy wskazać także fakt, że areszt tymczasowy powinien służyć zabezpieczeniu prawidłowego toku postępowania i umożliwić przeprowadzenie najistotniejszych dowodów jak przesłuchanie kluczowych świadków, dokonanie przeszukań pomieszczeń, zabezpieczenia dokumentów. Okres miesiąca wydaje się wystarczający na dokonanie tych czynności, przy czym w przeciwnym wypadku możliwe będzie przedłużenie tymczasowego aresztowania. Zmiana ta pozwoli na ukształtowanie aresztu jako instytucji stosowanej tymczasowo, co odpowiadać będzie jej ustawowej nazwie. Tożsamą zmianę proponuje wspomniany powyżej poselski projekt Klubu Parlamentarnego Polska 2050-TD (dot. ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego).

Ostatnią proponowaną zmianą jest wprowadzenie do k.p.k. instytucji „aresztu domowego”, tj. odbywania aresztu tymczasowego w systemie dozoru elektronicznego. Rozwiązanie to stosowane jest m.in. w USA, Wielkiej Brytanii, Szwajcarii. Areszt domowy mógłby być stosowany w połączeniu z innymi środkami zapobiegawczymi, jak poręczenie majątkowe, zatrzymanie paszportu. Środek ten stanowiłby istotną alternatywę dla stosowania tymczasowego aresztowania w „tradycyjnej” formie, pozwalając na zabezpieczenie prawidłowego toku postępowania przy większym poszanowaniu praw i wolności oskarżonych. Obecnie brak jest tego rozwiązania w polskim porządku prawnym, jednak ze względu na funkcjonowanie na etapie odbywania kary systemu dozoru elektronicznego, przyjęc można, że podobne rozwiązanie można uregulować w analogiczny sposób w zakresie tymczasowego aresztowania. Zresztą fakt, że dozór elektroniczny został przewidziany jako sposób odbywania kary, a więc ma zastosowanie do osób prawomocnie skazanych, potwierdza że instytucja ta powinna być stosowana także do osób podejrzanych o popełnienie przestępstwa, które w świetle zasady domniemania niewinności uznawane są za niewinne.

Ponadto wskazuję, że wyrażam zgodę na umieszczenie treści niniejszej petycji na stronie internetowej Ministerstwa Sprawiedliwości, z wyłączeniem mojego adresu.